

Molnár Vilmos

Történet egy vaddisznóról

Van a mágikus realizmus nagyjai között számon tartott argentin Adolfo Bioy Casaresnek egy regénye (*Morel találmánya*), amelyikben a főhős meghívja barátait és barátnőit, jó ismerőseit egy óceáni szigetre, egy finom ételekkel, különleges italokkal jól ellátott csodálatos villába, ahol idilli környezetben töltenek egy hetet, sétálgatva a mesés szigeten, okosan társalogva kedvenc témáikról, gondtalanul derülve az időnként elhangzó finom szellemességeken. Közben észrevétlenül működik a házigazda titkos találmánya, a mindenütt jelen lévő és a vendégeket folyamatosan három dimenzióban megörökítő filmezőgép, a hozzá tartozó mikrofonnal. Miután a meghívottak távoznak, a házigazda beállítja a háromdimenziós levetítő készülékét, amelyhez az apály-dagály szolgáltatja a kimeríthetetlen energiaforrást. Így ez a csodálatos hét minden részletében valóságként levetítésre, vagy inkább reprodukálásra kerül. Mikor véget ér a vetítés, kezdődik ismét előlről, míg a világ s két nap. A levetített háromdimenziós figurák valamiképpen lélekkel is megtelnek, melyet a lefilmezett emberekből szippantott ki valami gép. A házigazda így véli biztosítani magának és barátainak a halhatatlanságot, ezért vigyázott annyira, hogy erre a hétre kellemes társaság verődjön össze és minden részlet tökéletes legyen.

Eddig kétszer volt szerencsém eltölteni pár napot Veránkán, ezen a valóban mesészerű dunai szigeten, és mindkétszer eszembe jutott Casares regénye, kaján belső kuncogások közepette. De azért nem lestem be a szekrényekbe és bokrokba, rejtett filmezőkamerák, mikrofonok meg lélekszippantó gépek után kutatva.

Eszébe ne jusson valakinek holmi unatkozó milliomosok lagymatag időtöltésére gondolni. Tucatnyi író, költő, kritikus és szerkesztő szokott összegyűlni ilyenkor a kecskeméti *Forrás* folyóirat főszerkesztőjének, Füzi Lászlónak a szervezésében, szíves vendéglátásában egy-két napra a szigeten, szó sincs egy egész hétről. És a gazdasági válság következményeként az utóbbi években ez az egy-két nap is elmaradt.

Ami más irodalmi összeruccanásoktól megkülönbözteti ezeket a találkozókat, az nem utolsósorban a kötött program jótékony hiánya. De nem is volt szükség a formáság kedvéért valamiféle erőltetett program betartására. Ilyen társaságban a téma úgyis csak az irodalom lehet, s ha valahol irodalomról beszélgetnek, akkor a tárgy úgyis az ember, meg egyszerre lazán és mélyenszántóan az egész világ. Ez is van olyan kimeríthetetlen téma, mint a foci.

Másik hozadéka ezeknek a találkozóknak – számomra legalábbis – az ismerkedés volt. Az anyaországi írók, költők vélhetően gyakrabban összefutnak egymással – nem nehéz abban a sok mosásban összemert országban –, de ha valaki Csíkból érkezik, amely tájegység közelebb található az egykori Etelközhöz, mint a mai Magyarországhoz (meg lehet nézni a térképen), akkor talán jobban odafigyel és nagyobb élmény számára, ha az egységesnek mondott, és remélhetőleg tényleg egységes magyar irodalom egyik-másik neves személyiségével nyílik alkalma kicsinység szót váltani.

Külön-külön élmény volt véleményét, nézeteit, elgondolásait megismerni, visszaemlékezéseit meghallgatni minden „veránkásnak”, de talán megbocsátják nekem, ha ez alkalommal csak Buda Ferencre, „Feri bácsira” térek ki. Hisz a 75-ös szám jegyében most ő az ünnepelet.

Versein keresztül, még a személyes ismeretség előtt, meg lehet szeretni egy költőt, nemcsak „hivatalos”, költői mivoltában, hanem emberként is. Annyi mindennek mondták már a verset, talán még megbírja, ha a lélek keresztmetszetének is nevezem (több ilyen „okossággal” azért nem fogok előrukkolni). Aki – többek között – olyan verset írt, mint az *Össztánc*, annak ismeretlenül is lehet következtetni az emberi tartására. Kissé talán szigorúnak, árgus szemekkel figyelőnek képzelve el őt.

Amiről viszont szó sem volt a veránkai találkozókon. Személyében derűs, közvetlen, kedvesen érdeklődő „bácsit” lehetett megismerni, aki fehér szakállával, szeme sarkában időnként huncut és megértő hunyorítással olyan volt, amilyennek az ember a Jóistent képzelet el a hintaszékben (Fekete Vince szíves engedelmével), miután az özönvíz lejártával megbocsátása jeléül épp felfestette az égre a szivárványt.

Mint ókori peripatetikusok, hosszú sétákat tettünk a szigeten, útba ejtve a vaddisznók etetőit is (nagy előzékenységgel és nagy távolságból adva elsőbbséget az utunkat keresztező csíkos malacoknak és tekintélyt parancsoló papájuknak, mamájuknak). Séta közben érdekes dolgokat lehetett megtudni Feri bácsitól a kirgizek és kazahok különféle szokásairól, vagy izgalmas nyomozásba keveredni némely magyar szavak eredetét kutatóknak. Főleg pedig ismételt és örömmel ámulni, hogy a világ sok csodája között is milyen nagy csoda a magyar nyelv.

Épp egy ilyen beszélgetést zavart meg egy jókora vaddisznó. Fiatal, de kapitális példány volt, meg kell adni. A vaddisznó modern terepjárón érkezett, hanyagul kikönyökölve a kormány melletti ablakon. Miután lefékezett mellettünk és alig leplezett fitymálással végigmért minket, lekezelően közölte, hogy a környéken nemsokára vadászat lesz rendezve, városi potentátok és egyéb hatalmasságok részvételével, oszt mink, mint a képbe nem illő, lábatlankodó civilek a pályán, húzzunk innen sürgősen. Ha úgy tetszik, saját érdekünkben is.

A nyegleségtől eltekintve, ahogy ezt tudomásunkra hozta, akár életünkért aggódó, épségünket féltő őrangyali figyelmeztetésnek is lehetett volna venni. De nemigen lehetett. Egyrészt már látótávolságban voltak szálláshelyünk épületei, és a vak is láthatta, hogy oda tartunk. Ott pedig csak nem fognak fenéken durranítani az állatok vérére szomjazó puskás potentátok. Másrészt a közlés stílusából világosan kiérződött, hogy itt most egy *bennfentességének*, és ezért fontosságának

hatalmasan tudatában lévő, magát területen belül érző akárki igyekszik tudunkra adni, mily mély és áthidalhatatlan szakadék tátong az emberiség flintával felszerelkezett urai meg a magunkfajta, gyilkoló szerszámokkal nem rendelkező páriái között. Hogy úgy mondjam, emberi méltóságunkon esett egy kis csorba, csorbácska.

Ez Buda Feri bácsira pillantva tudatosult bennem igazán. Ritkán láttam embert ilyen gyorsan és ennyire indulatba jönni. Szó sem volt már derúról, hintaszékről, így képzeli el az ember a felingerelt Fennvalót, amint épp özönvizet készül zúdítani a bűnös világra. Nem tudom, volt-e puskája a terepjáróban a vaddisznónak, de komolyan aggódtam az épségéért. Miközben Füzi László minden képességét latba vetve csitította Feri bácsit, a vaddisznó hamar gázt adott és elporzott. Működhetett benne a vadak egészséges veszélyérzete.

Csendben ballagtunk vissza a szálláshelyig. Közben gondolkoztam, „ki tilthatná meg nekem?” Kis eset, kis csorbával. De hol a határ, szabad-e egyáltalán határnak lennie, ahol még kompromisszum köthető, ha egyszer az emberi méltóság a tét? Mi az, amit még nem kell (nem éri meg?) szóvá tenni, mekkora az a béka, amit még le lehet nyelni? Úgy lehet, rossz kérdések ezek. Túl sokáig és túl sok mindenféle méretű békát nyeltek le errefelé az emberekkel. Többé már semmi nem tetszőt nem kéne lenyelni. Ezért is jó, hogy vannak Buda Ferencek, írással, szóval, tettel – példával.

Még csak annyit, rövid epilógusként, hogy a közelmúltban Magyarországon élő barátnőm egy ismerősétől elkérte, lefénymásolta és postán elküldte nekem Buda Ferenc *Árapály* című verskötetét. Nem kértem, de tudta, hogy szeretem a verseit, ez a könyve nincs meg nekem, és már a könyvesboltokban sem kapható. Elég sokszor hallom mostanában, hogy verseskönyvet nem lehet nagy példányszámban eladni, nincs rá kereslet. De amíg a sok könyvkiadó és nyomda derekas termelése mellett még mindig kéziratban is terjednek a versek, olyan nagy baj mégsem lehet.

Csak hát *bennfentesség* kell ehhez, de nem szervezeteknél, hivataloknál, intézményeknél, hatóságoknál. Nem tudok elképzelni bennfentesebb valakit, mint egy jó költőt. Aki az embert érintő igazán lényeges dolgokban bennfentes.